

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Мирзода Фирӯз Сафаралӣ дар мавзуи «Ҳуқуқ ҳамчун институти иҷтимоӣ ва нақши он дар рушди устувори ҷомеаи муосири Тоҷикистон (таҳлили сотсиологӣ)», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои сотсиологӣ аз рӯйи ихтисоси 5.4.3. – Сохтори иҷтимоӣ, ниҳодҳо ва равандҳои иҷтимоӣ (илмҳои сотсиологӣ) пешниҳод шудааст

Таҳқиқоти диссертатсионии Мирзода Фирӯз Сафаралӣ ба омӯзиши яке аз масъалаҳои марказии илми сотсиологияи муосир бахшида шудааст. Муаллиф дар қори илмӣ худ ҳуқуқро ба сифати институти муҳимми иҷтимоӣ таҳқиқ намуда, нақши онро дар рушди устувори ҷомеаи муосири Тоҷикистон нишон додааст. Дар шароити муосири рушди ҷомеа нақши институтҳои иҷтимоӣ дар танзими муносибатҳои ҷамъиятӣ, таъмини суботи иҷтимоӣ ва рушди устувор пайваста меафзояд. Дар ин замина, ҳуқуқ ҳамчун яке аз институтҳои бунёдии иҷтимоӣ дорои мақоми махсус буда, тавассути меъёрҳо рафтори субъектҳои иҷтимоӣ, фаъолияти институтҳои давлатӣ ва ҷомеаи шаҳрвандиро ба танзим мебарорад.

Мубрамии мавзуи таҳқиқот, пеш аз ҳама, аз он бармеояд, ки айни замон Ҷумҳурии Тоҷикистон роҳи ташаккули давлати демократӣ, ҳуқуқбунёд, дунявӣ ва иҷтимоиро пеш гирифтааст ва дар ин самт ҳуқуқ як қатор вазифаҳои муҳимми иҷтимоиро ба анҷом мерасонад. Бо ин мақсад, дар Ҷумҳурии Тоҷикистон заминаҳои иҷтимоӣ ва ҳуқуқии мусоидаткунанда таъмин гаштаанд, аммо боз масъалаҳои ҳалталаб вуҷуд доранд. Махсусан, бартараф намудани нигилизми ҳуқуқӣ, коҳиш додани сатҳи коррупсия, баланд бардоштани сатҳи шуур ва фарҳанги ҳуқуқии шаҳрвандон, зарурати тақвияти ҳувиати ҳуқуқӣ ва ғайра дар соҳаи сотсиологияи ҳуқуқ таҳқиқоти амиқеро талаб менамоянд. Аз ин ҷиҳат мавзуи таҳқиқотии Мирзода Фирӯз Сафаралӣ мубрам буда, барои ташаккули низоми ҳуқуқӣ, раванди

иҷтимоишавии ҳуқуқӣ ва ҳалли масъалаҳои сотсиологияи ҳуқуқ аҳаммияти илмию амалӣ дорад.

Автореферати диссертатсияи Мирзода Фирӯз Сафаралӣ дар мавзуи «Ҳуқуқ ҳамчун институти иҷтимоӣ ва нақши он дар рушди устувори ҷомеаи муосири Тоҷикистон (таҳлили сотсиологӣ)» аз ҷиҳати мазмун, объект ва предмет, мақсаду вазифаҳои таҳқиқот, заминаҳои назариявӣ методологӣ ва натиҷаҳои илмӣ бадастомада ба талаботи шиносномаи ихтисоси илмӣ 5.4.3 – Сохтори иҷтимоӣ, ниҳодҳо ва равандҳои иҷтимоӣ (илмҳои сотсиологӣ) мутобиқат менамояд. Мавзуи интихобнамудаи довталаб низ аз воқеияти имрӯзаи ҷомеаи муосири Тоҷикистон бармеояд ва таҳқиқи омӯзиши он барои ҳалли як қатор масъалаҳои мубрами ҷомеа зарур мебошад.

Таҳлили мазмун ва мундариҷаи автореферати диссертатсия нишон медиҳад, ки мақсади таҳқиқоти диссертатсионӣ ба омӯзиши моҳияту хусусиятҳои ҳуқуқ ҳамчун институти иҷтимоӣ ва ошкор намудани нақши ҳуқуқ дар рушди устувори ҷомеаи муосири Тоҷикистон равона гардидааст. Вазифаҳои таҳқиқот ба амалӣ намудани мақсади мазкур мусоидат намуда, масъалаҳои асосии мавзӯро фаро мегиранд. Довталаб он масъалаҳоеро, ки ба сифати вазифаҳои таҳқиқоти худ муайян намудааст, пурра ҳаллу фасл кардааст. Объект ва предмети таҳқиқот низ дуруст муайян гардида, бо мазмун ва самти умумии диссертатсия мутобиқат менамоянд.

Муаллиф барои таҳқиқи мавзуи интихобшуда заминаҳои назариявӣ ва методологияи муносибро истифода намудааст. Дар раванди таҳқиқот методҳои таърихӣ, диалектикӣ, муқоисавӣ, шарҳдиҳӣ ва омӯрӣ, инчунин, методҳои махсуси сотсиологӣ истифода шудаанд. Истифодаи методҳои умумиилмӣ ва сотсиологӣ, махсусан, пурсиши сотсиологӣ имкон додааст, ки мақсад ва вазифаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ дар сатҳи зарурӣ иҷро ва амалӣ карда шаванд.

Таҳқиқоти диссертатсионӣ ба мақсад ва вазифаҳои гузошташуда мутобиқ буда, аз панҷ боб ва чордаҳ зербоб иборат мебошад. Ҳамаи бобҳо

ва зербобҳои диссертатсия аз ҷиҳати мазмун ва мантиқи илмӣ бо ҳам алоқаманд буда, ба омӯзиши масъалаи асосии таҳқиқот равона шудаанд. Боби якуми диссертатсия аз се зербоб иборат буда, ба асосҳои назариявӣ ва методологии омӯзиши ҳуқуқ ҳамчун институти иҷтимоӣ ва нақши он дар рушди устувори ҷомеаи муосир бахшида шудааст. Боби дуюми таҳқиқот низ ба се зербоб ҷудо шуда, дар он вазифаҳои иҷтимоии ҳуқуқ ва хусусиятҳои татбиқи онҳо дар шароити ҷомеаи муосири Тоҷикистон ба таври муфассал таҳқиқ гардидаанд. Дар боби сеюм ва зербобҳои он масъалаи таъсири ҳуқуқ ба сохтори иҷтимоии ҷомеаи муосири Тоҷикистон, аз ҷумла, раванди азнавсозии ҳуқуқ, нақши ҳуқуқ дар ташаккули синфи миёна ва рушди ҷомеаи шаҳрвандӣ мавриди таҳқиқ қарор гирифтааст. Дар боби чоруми диссертатсия муаллиф ба масъалаи нигилизми ҳуқуқӣ ҳамчун зуҳуроти номатлуби ҷомеаи муосир ва роҳҳои коҳиш додани он таваҷҷуҳи махсус зоҳир намудааст. Дар доираи боби панҷуми диссертатсия бошад, масъалаҳои ташаккули маърифати ҳуқуқӣ ва ҳувияти ҳуқуқии шаҳрвандон дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон баррасӣ гардидаанд.

Навгони илмӣ таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки муаллиф бори аввал дар сотсиологияи ватанӣ ҳуқуқро ҳамчун институти иҷтимоӣ дар робита бо сохтор ва равандҳои иҷтимоии ҷомеаи Тоҷикистон мавриди таҳлили маҷмӯӣ қарор додааст. Дар диссертатсия вазифаҳои иҷтимоии ҳуқуқ муайян гардида, робитаи он бо ҷойивазкунии иҷтимоӣ, ташаккули синфи миёна ва ҷомеаи шаҳрвандӣ асоснок карда шудааст. Ҳамчунин, натиҷаҳои таҳқиқоти сотсиологӣ ба муаллиф имкон додаанд, ки оид ба вазъи маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон, хусусиятҳои иҷтимоишавии ҳуқуқӣ ва омилҳои паҳншавии нигилизми ҳуқуқӣ хулосаҳои илмӣ пешниҳод намояд. Тавсияҳои пешниҳодшуда барои такмили сиёсати ҳуқуқӣ, баланд бардоштани сатҳи маърифати ҳуқуқии аҳоли, муқовимат ба коррупсия, нигилизми ҳуқуқӣ, экстремизм ва дигар зуҳуроти номатлуб, инчунин, ташаккули синфи миёна ва ҷомеаи шаҳрвандӣ аҳамияти амалӣ доранд.

Хулосаҳо ва тавсияҳои муаллиф аз натиҷаҳои таҳқиқоти назариявӣ ва эмпирӣ бармеоянд. Натиҷаҳои таҳқиқотро дар фаъолияти мақомоти ҳокимияти давлатӣ, мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, муассисаҳои таълимӣ ва марказҳои таҳқиқоти сотсиологӣ мавриди истифода қарор додан мумкин аст. Ҳамчунин, маводи диссертатсияро метавон дар раванди таълими фанҳои сотсиология, сотсиологияи ҳуқуқ, сотсиологияи шахс, сотсиологияи қачрафторӣ ва дигар фанҳои иҷтимоӣ-гуманитарӣ истифода бурд.

Ба сифати эрод ҳаминро қайд намудан зарур аст, ки дар таҳқиқоти диссертатсионӣ масъалаи таъсири ҳуқуқ ба баъзе институтҳои бунёдии иҷтимоӣ, аз ҷумла оила, низоми маориф ва идоракунии давлатӣ нисбатан мухтасар инъикос гардидааст. Ба андешаи мо, таҳлили муфассалтари таъсири ҳуқуқ ба институтҳои иҷтимоӣ ва робитаи мутақобилаи онҳо ҷанбаи назариявии таҳқиқотро боз ҳам пурратар гардонида метавонист. Аз ин рӯ, ба муаллиф тавсия дода мешавад, ки дар таҳқиқоти минбаъдаи илмӣ худ ба омӯзиши масъалаҳои болозикр таваҷҷуҳи бештар зоҳир намояд.

Мутолиа ва баррасии мазмунӣ автореферат нишон медиҳад, ки муаллиф аз мавзӯи интихобнамудаи худро хеле ҷиддӣ ва муфассал таҳқиқ намудааст, натиҷаҳо ва хулосаҳои ӯ навгониҳои диссертатсияро ташкил медиҳанд. Сохтор, пайдарпайии мантиқӣ, тарзи пешниҳоди натиҷаҳо ва тавсияҳо, истинодҳо ба сарчашмаҳо, аннотатсияҳо ва ҳаҷми автореферат ба талаботи муқаррарнамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯӣ мебошанд.

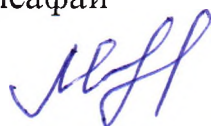
Автореферат фишурдаи муҳтавои диссертатсияро инъикос менамояд. Муаллиф оид ба мавзӯ ва натиҷаҳои таҳқиқот монография ва мақолаҳои илмӣ навишта, дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ нашр кардааст. Натиҷаҳои таҳқиқот дар семинарҳо ва конференсияҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмиллалӣ маъруза гардидаанд. Забон ва услуби автореферат илмӣ буда, истилоҳоти соҳавии сотсиологӣ ва ҳуқуқӣ ба таври муносиб истифода шудаанд. Матни тоҷикии автореферат бо риояи қоидаҳои имлои забони

давлатӣ таҳия гардидаанд, инчунин, матни русии он низ мувофиқи талабот таҳрир шудааст.

Дар маҷмӯъ, автореферати диссертатсияи Мирзода Фирӯз Сафаралӣ дар мавзӯи «Ҳуқуқ ҳамчун институти иҷтимоӣ ва нақши он дар рушди устувори ҷомеаи муосири Тоҷикистон (таҳлили сотсиологӣ)» таҳқиқоти илмӣ мукаммалу анҷомёфта буда, ба талаботи муқаррарнамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавоб дода метавонад. Муаллифи таҳқиқоти илмӣ Мирзода Фирӯз Сафаралӣ сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои сотсиологӣ аз рӯйи ихтисоси 5.4.3 – Сохтори иҷтимоӣ, ниҳодҳо ва равандҳои иҷтимоӣ (илмҳои сотсиологӣ) мебошад.

Муқарриз: доктори илмҳои фалсафа,
профессори кафедраи таърихи фалсафа
ва фалсафаи иҷтимоии факултети фалсафаи

Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Муминзода А.И.

Суроға: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,

ш. Душанбе, х. Рӯдакӣ 17

E-mail: muminzodaahmad113@gmail.com

Тел.: (+992) 903 20 04 61

Имзои А.И. Муминзодаро тасдиқ менамоям:

Сардори раёсати кадрҳо

ва корҳои махсуси ДМТ

Шодиҳонзода Э.Ш.

Суроға: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,

«25» «08» 2026.

ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 17

E-mail: tnu.int.re@gmail.com

Веб-сайт: www.tnu.tj

Телефон: (+992) 907313004